

ми прапор, 1982, 24 липня
З життя сіль

ГУТА

Гута — центр сільської Ради, розташована за 32 кілометри від залізничної станції Малинськ, за 46 кілометрів від районного центру. Тут розміщений відгодівельний радгосп, який має назву «Степанський».

Виникло село 1912 року. Саме тоді один із французьких капіталістів запустив за домовленістю із властями щупальця в цей незвичайний край. І зацікавили його багаті вільхові ліси, що простяглися на значній площі. Посланці французького капіталу організували вирубки цих масивів, спалювали їх, а попіл відправляли за кордон. Він використовувався як сировина для хімічної промисловості. На південно-східній околиці села і понині збереглися високі кургани вільшаного попелу.

Видно, ця справа давала хороші прибутки, бо заготівля попелу весь час розширювалася. Щоб здешевити її транспортування, було значно розширено вручну русло вузесенької річечки, що протікала повз село, і в діло пішли баржі, якими вантаж відправляли аж до Горині.

Потрібна була скляна тара для попелу. І біля курганів почалося будівництво примітної скловарні, яка почала видавати пляшки. Скловарні печі називались гутами. Отож, населеному пункту, що став виростати поблизу, дали цю назву.

Землі, що прилягали до села, були заболочені, зарослі чагарниками. Тому більшість селян не мали змоги прожити з землі, яку обробляли, і змушені були працювати на заготівлях попелу та гутах, де їх жорстоко визискували.

З радістю сприйняли в селі звістку про Велику Жовтєву соціалістичну революцію, і в січні 1918 року тут замайорів червоний прапор.

Згодом, як і всі західноукраїнські землі, село попало під володіння буржуазно-поміщицької Польщі. В Гуті з'явилися осадники, які почали будуватись, зганяючи людей, осушувати навколишні землі, вирубували багаті ліси. В селі з'явився ксьондз Антонін Чабан. Як показав час, цього знайду більше цікавило те, як самому добре

він не знав, що ніякої солі там нема і жив надією.

Нарешті вода бризнула потужним фонтаном. Як розповідають очевидці, Чабан скуштував її і задоволено засміявся:

— Пане Савицький, видать не розбагатіти вам ніколи.

Невдовзі Чабан з'явився із спеціалістами, і розпочалося будівництво грязелікарні. Щоб швидше мати клієнтів, грязелікування налагодили в примітивному курені. Ксьондз найперше подбав про «рекламу фірми». Підговоривши якогось Іцека з Рафалівки, що хворів радикулітом, ксьондз на очах у всього села провів пацієнта, який, за домовленістю, ледь пересувався на костурах, до куреня. А через два тижні Іcek ішов селом власними ногами. Іcek шепотів Чабану:

— Не знаю, пане Чабан, чи ванни допомогли моїм ногам, але що радикуліту я позбавився, то сумніву нема ніякого.

Ксьондз попросив лікарів оглянути пацієнта, і ті повідомили:

— Пане Чабан, ви володієте незвичайним багатством.

За короткий час побудували цегляне приміщення грязелікарні, почали зводити спальні корпуси. Таких котеджів за кілька років набралось більше десятка. Прибутки ксьондза зростали на очах. Лікувальні властивості грязей перевершили всі його передбачення.

Однак користуватися послугами курорту бідні люди не могли. Адже одна прийнята ванна коштувала 3 злотих. Отже, тут лікувалась тільки знать. У селі побудували школу, костел. Навчання в школі велось тільки польською мовою. Власні переслідували найменші вольнодумні помисли селян, обкладали їх різноманітними штрафами, заточували в тюрми. Невдоволення в селі ні на хвилину не зникало. Підпільною боротьбою керував осередок КПЗУ, що діяв у сусідньому селі Осовій (нині тут відділення гутянського радгоспу).

Радісно зустріли селяни возз'єднання західних земель України в єдиній Радянській державі. Повсюдно було чути українські пісні, сміх, жарти молоді. Панські тортури не

ліси. В селі з'явився ксьондз Антонін Чабан. Як показав час, цього зайду більше цікавило те, як самому добре збагатитись, а не молитви.

Якось ксьондз звернув увагу на те, що на Солоному болоті сідає багато диких голубів. Будучи спритним ділком, відразу зрозумів, що тут ховається якесь багатство. Можливо, ксьондз узяв проби ґрунту та води на болоті і відправив їх на аналіз. А, пересвідчившись, що має справу з лікувальними водами і грязями, запропонував власнику угідь, де було Солоне болото, Савицькому продати йому ці землі. Мовляв, вони його приваблюють як мисливця на голубів і йому незручно топтати їх безплатно. А ще ватакнув, що сподівається знайти тут поклади солі і, якщо з цього щось вийде, то прибутки будуть ділити з Савицьким пополам. Якщо ж солі не знайде, то його, ксьондзові, даремні витрати будуть «платою» власникові за ті землі. Угоду скріпили відповідним документом.

І от з'явилися на Солоному болоті бурові установки. Метр за метром труби входили в землю. Ксьондз не відходив від бурильників, чекав результату і Савицький. Проте, на відміну від ксьондза,

України в єдиній Радянській державі. Повсюдно було чути українські пісні, сміх, жарти молоді. Панські тортури не убили в душі людей гордості за рідну землю. Навчання в школі почалося українською мовою, а курорт перейшов у володіння народу. Ксьондз Чабан, як розповідають, із валізою грошей чкурнув у Варшаву.

Та війна закреслила паростки щастя. Місцеве населення активно допомагало партизанам загону Д. М. Медведєва. Фашисти задумали стерти село із лиця землі. Підступний план було розроблено разом з оунівськими главарями. Згідно з ним гітлерівці, переодягнувшись у поляків, напали на гурт пастихів-українців і по-звірячому їх знищили. Начебто на захист «своїх» виступили оунівці. Вони, взявши «напрокат» у фашистів, що стояли в Рафалівці, гармату, в упор розстріляли майже усі будинки «збудованого поляками села». Цілу ніч горіла Гута. Ранком із села залишилось попелище.

Гутянці пішли в партизанський загін.

Після війни на місці руїн виросло нове село.

П. ВЕЛЕСИК.

Костопільський район.